

a dozrávajícím obilím. Rukoval jsem do Kolína, už během prvních týdnů jsem kopal za místní fotbalovou Duklu, zdálo se, že zásluhou sportu půjdou ty dva roky celkem přežít. Jenže do toho přišla srpnová okupace a najednou bylo všechno jinak. Tanky v ulicích, zmatek, strach, první obrovská vlna emigrace. Moje holka se chystala za babičkou do Německa a nijak se netajila tím, že to bude nastálo. Mohlo mi to srdce utrhnout. A tak jsem nakonec kvůli ní dezertoval z armády, stopem dojel do Prahy a odtud pokračoval mezinárodním rychlíkem směrem na západ. Tehdy, v té rozjitřené atmosféře, si lidé dost pomáhali, parta kluků mě zavřela do takového vagonového dutého prostoru nad záchodem. Ležel jsem tam jako skrčenec a doufal, že hraniční formality nebudou trvat moc dlouho. Jenže celníci už podobné triky znali, vylovili mě, a bylo po legraci. Byl jsem eskortován zpátky do Prahy, protože jsem u sebe neměl žádné doklady, tak naštěstí nepřišli na to, že jsem utekl z vojny. Po sérii výsledků mě pustili s tím, že na soud můžu čekat na svobodě.

Poslyšte, já věřím tomu, že lidský osud je složený ze samých náhod. Na takové křižovatky, které docela mění běh věcí, narážíme podobně nečekaně jako kulička na čísla v ruletě. Sotva jsem vylezl z basy, tak první, koho jsem potkal v elektrice, byla dávná kamarádka. Ta, když se dozvěděla o mých trablech, povídala, že zná partu, co zařizuje emigrantům falešné jugoslávské cestovní doklady. Nabídla mi nocleh u svých rodičů a za pár dní už jsem měl v ruce důležité vyhlížejší cestovní pas. Koupil jsem si letenku do Vídně, hladce prošel odbavením, proudové motory zabouřily a já opouštěl těžce zkoušenou vlast jako lord. Po přistání už to bylo horší. Byl jsem prakticky bez peněz, cestoval jsem autostopem, spal v nádražních čekárnách nebo na lavičkách v parku, špinavý, unavený, zmrzlý. Dostal jsem se do Salzburgu, pak do Norimberku, hledal jsem svou lásku, jenže marně. Ta už měla jiné plány, v nichž jsem žádnou roli nehrál. A zase náhoda mě zanesla do jedné americké společnosti pro pomoc československým uprchlíkům. Zprostředkovávali tam emigraci do celého světa, a když se ptali, kam bych rád, byl jsem tak prokřehlý z těch nocí bez střechy nad hlavou, že jsem si vybral zemi, o které jsem vůbec nic nevěděl, jenom to, že je tam teplo. Do Austrálie, řekl jsem.“

Michael Benes. Doktor práv, profesor, jeden z největších australských odborníků na penologii a prevenci kriminality. Nesešli jsme se ovšem v důstojné kanceláři na univerzitě v Melbourne, ale v obyčejné vinohradské hospodě. To proto, že Míša Beneš je taky kluk, co nosil poznámky ze školy v Kladské ulici a na plácku u vodárenské věže kopal do míče tak dobře, že ho nakonec vzali do tehdejšího Dynama Strašnice. Když se vyhrála první třída, nastupoval v chlapeckém týmu coby dorostenec.

„Moc rád na ty časy vzpomínám,“ poznamenal profesor. „Na tatínka, se kterým jsme si sice moc nerozuměli, na mámu, na kamarády. Táta byl přesvědčený komunista, zažil válku a totální nasazení, měl prostě tu svou politiku v krvi a nechápal, že já vidím svět docela jinak. Zajímal mě tenkrát především fotbal a hokej, nějaké studium mi bylo k smí-

Vlaštovka Z AUSTRÁLIE

chu. Nakonec jsem se horko těžko vyučil jako elektromontér, z čehož mi zůstalo snad jen to, že dneska dovedu spravit pojistky. A samozřejmě jsem byl permanentně zamilovaný, jak se ostatně na teenagera sluší. Takovou mladou láskou je podbarven i rok osmašedesátý, který dokonale změnil můj život. Pamatuji na poslední dovolenou před nástupem na vojnu, na nádherný rybník u Horní Pěny nedaleko Jindřichova Hradce, na léto vonící pryskyřicí

Zvláštní světadíl. Všechno je tam docela jiné, než na co je člověk zvyklý, nejen to hvězdnaté nebe nad hlavou. Vypráví se, že se kdysi zdejší osadníkům zastesklo po vlaštovkách. Usoudili, že by vlaštovky a jiřičky mohly omezit hejna much vznášejících se nad pastvinami, a tak jednou připlula k australským břehům loď plná ptačích klecí. Začínalo

jaro a ptáčky se adaptovali báječně. Vybudovali stovky hnízd, vyvedli mladé. A když přišel podzim, zhoufovali se a odletěli na jih. Ani jedna vlaštovka se prý tenkrát od ledových antarktických břehů nevrátila.

„Dorazil jsem do Melbourne,“ pokračoval Michal Beneš, „neuměl jsem ani slovo anglicky a připadal si jako neplavec, kterého někdo hodí do hluboké studené vody. Doslechl jsem se, že je tam krajský fotbalový klub, který si říká Slávie, zkusil jsem to, a měli o mne zájem. Hráli tam kluci ze Skotska i z Anglie, všechno se přepočítávalo na peníze. A já byl taková malá posila docela zadarmo, tak se mě jeden bafuňář ujal. Ubytoval mě, chválil, bylo to docela nadějně. Jenže pak se ozvala mezinárodní fotbalová federace, že můj domovský klub v Praze s přestupem nesouhlasí, a proto nejmeně rok nemůžu hrát. Vztahy ochladly, najednou jsem byl zase na dlažbě. Nejdřív jsem se protloukal náramně těžce, pak jsem si našel místo v jedné fabrice a už to bylo lepší. Když distanc vypršela a já začal kopat, přišly nádherné časy. Průměrný plat se tehdy v Austrálii pohyboval okolo šedesáti dolarů a stejnou částku jsme dostávali za jeden vyhraný zápas. Dělal jsem to, co mě bavilo, a asi bych se toho hned tak nevzdal, kdyby si zase nezaohrála svou roli osudová náhoda. V dvaasedmdesátém roce jsem se při jednom utkání ošklivě zranil, měl jsem zlámané obratle, po víc než půlročním léčení mi začínalo být jasné, že s fotbalovou kariérou je konec. Bylo mi pětadvacet let, chtěl jsem studovat, a tak jsem se ohlížel po nějaké státní službě, neboť v takových místech se zvyšování kvalifikace podporovalo. Absolvoval jsem konkurz na místo dozorce ve věznici, přijali mě, a přibližně po roce jsem při zaměstnání nastoupil na univerzitu v Melbourne jako trochu přestárý student prvního ročníku. Na rozdíl od klukovských dob mě ovšem učení začalo náramně bavit, a tak jsem školu zvládl poměrně lehce. Ve třiasedmdesátém roce jsem měl možnost jít pracovat na ministerstvo jako poradce pro problematiku vězeňství. Ohromně se mi hodilo, že celou záležitost znám nejen ze školy, ale především z praxe, začal jsem jezdit po kon-

gresech a k tomu přednášet na své domovské univerzitě. Učím penologii, základy justice, etiku, jsem členem australské rady pro kriminální prevenci, od konce devadesátých let dokonce prezident celé instituce. Jenže tituly a funkce, to je jen takové pozlátko, jako gól v zápase, kde o nic neběží. A v téhle problematice běží, a o moc. Asi nikdy nepůjde exaktně dokázat účinnost preventivní práce, přesto bych chtěl mít pocit, že jsem někomu opravdu pomohl, že se mi podařilo předat hodnoty, které třeba jen jednoho jediného člověka zachránily před osudem kriminálního. Pak by celé to australské dobrodružství nebylo zbytečné.“

Vzdálená, zvláštní země se spoustou podivuhodných zvířat. I obyčejní králíci tu dokážou vyvolat invazní záplavu, klokani skáčou automobilům před chladiče a vodní vír se prý točí obráceně, podobně jako ručičky hodin v pražské židovské čtvrti. V dávných časech sloužil celý světadíl Angličanům jako obrovská trestanecká kolonie, a tak původní bílé obyvatelstvo tvořili pořádní lotři. V jistých názncích se ta nepřehledná pověst Australanů udržela dodnes.

„Víte, psychologové už od nepaměti vedou takový klasický spor,“ poznamenal profesor Beneš. „Jde o to, zda jsou základní povahové vlastnosti člověku vrozené a od samého počátku geneticky dané, nebo jestli dítě přichází na svět jako nepopsaná tabule, a teprve zážitky a zkušenosti utvářejí jeho charakter. Pravda, jak už to v podobných záležitostech bývá, leží zřejmě někde uprostřed. To, ke které variantě se člověk kloní, vypovídá nejvíc o povaze samotného hodnotitele. Já osobně jsem spíš pro druhou možnost. Nevěřím, že se lidé rodí špatní, jsem přesvědčen, že ve většině případů za to, co se z nich stalo, mohou okolnosti. Rozhodně ale není lehké porozumět lidské duši, a ve chvíli, kdy si člověk myslí, že to snad dovede, bývá usvědčen z omylu.“

Vzpomínám například na jednoho mladého faráře. Byl odsouzen za znásilnění malé

holky, tvrdil ovšem, že je nevinný a všichni jsme mu to brzo uvěřili. Byl to kultivovaný a vzdělaný muž, na ostatní potrestané měl velmi pozitivní vliv. Pomáhal nám ve vězeňské kanceláři, vedl jsme spolu dlouhé debaty o náboženství, o morálce, o dobru a zlu. Zkrátka všechno, co mám, bych vsadil na to, že ten chlap nikdy nic špatného neudělal. Když byl tuším po půldruhem roce podmíněně propuštěn, uspořádal pro něj guvernér věznice takovou malou slavnost na rozloučenou.

Uplynul nějaký čas, a pak se v novinách objevily zprávy o dalších znásilněních. Bez jména pachatele, to se v Austrálii bez pravomocného rozsudku v tisku zveřejnit nesmí, ovšem způsob provedení odpovídal tomu, zač byl vězněn náš kněz. Nakonec mu byla prokázána celá série dalších znásilňovaček, a já si musel přiznat, že jsem se v tom člověku, který ovládal dvanáct jazyků, stoprocentně mýlil.

Ale vraťme se ke kriminální prevenci. Morálka společnosti je vlastně soubor poměrně jednoduchých hodnot, jde o schopnost rozeznávat, co je špatné, a co ne. Často se setkávám s námitkou, že takové obecné povědomí se mění velmi pomalu, že obnovit staré dobré morální zásady bude trvat desítky a stovky let. Nesouhlasím. Všimněte si, jak rychle se změnilo například posuzování riskantní jízdy autem nebo řízení v opilosti. Ještě donedávna hazardování na silnici vyvolávalo skoro obdiv, dnes je takový šofér zahrnut opovržením jako naprostý pitomec. Nebo kouření. Kampaň, se kterou se začalo v Americe, nejen prudce snížila počet kuřáků, ale rozdělila i film na dvě epochy. Když se na plátně hulí jako v lokomotivním depu, snadno odhadnete, že se to točilo nejmeně před takovými patnácti dvaceti lety. Myslím si, že stejně rychle lze omezit i jiné nepravosti, že morální pravidla našich prarodičů nebudeme muset znovu budovat celé generace, ale že to zvládneme mnohem dříve. Určitě to půjde, jenom to halt stojí trochu práce.“

Nad městem klukovských vzpomínek se pomalu šefilo. Poslední sluníčko se odráželo v kování střechy vodárenské věže, ztichly zvonky ve školních třídách v Kladské ulici.

Z plácků, po nichž se kdysi dala prohánět mičuda, jsou dávno automobilová parkoviště. I to hřiště na Hagiboru, kde žáci a dorostenci hrávali na škváře, neboť trávník představoval nedostupný přepych, je dneska jiné.

Seděli jsme v obyčejné vinohradské hospodě a povíдали si o starých časech. Lidé, kteří dlouho žili v cizině, mívají trochu problém, kam se vlastně zařadit. Mají totiž domovy dva. Jeden patří dětským vzpomínkám, druhý dospělosti, přátelům a práci. Těžko se rozhodnout, kde strávit zbytek života. Většinou nakonec pendlují mezi starou a novou vlastí, a podobají se tak tažným ptákům. Některé vlaštovky se prostě vrací i z Austrálie.

Setkání s ředitelkou Odboru prevence kriminality MV ČR, Mgr. Jitkou Gjuríčovou

